

PROGRAM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ NA LATA 2016-2018

I. WPROWADZENIE

II. DIAGNOZA

III. CELE PROGRAMU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

IV. CZAS REALIZACJI PROGRAMU

V. BEZPOŚREDNI ADRESACI PROGRAMU

VI. METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU

VII. REALIZATORZY

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY

Jednym z podstawowych zadań realizowanych w ramach pomocy społecznej jest integracja społeczna i zawodowa osób wykluczonych społecznie. Celem podejmowanych działań powinno być wsparcie i umożliwienie tym osobom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych. W obszarze tym potrzebne są innowacyjne metody i szeroka współpraca wielu podmiotów. Szansę taką stwarza Program Aktywności Lokalnej (PAL).

Program Aktywności Lokalnej skierowany jest do osób w ramach konkretnego środowiska lub do członków danej społeczności, jest on zgodny z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności z zasadą pomocniczości, partycypacji społecznej i współodpowiedzialności. Program Aktywności Lokalnej jest programem skierowanym do osób niepełnosprawnych na terenie powiatu nakielskiego oraz do rodzin i środowisk osób niepełnosprawnych, w tym warsztatów terapii zajęciowej.

Program Aktywności Lokalnej ma na celu działania na rzecz rozwiązywania problemów społeczności lokalnej oraz aktywizację społeczną, a także współpracę i koordynację działań organizacji i instytucji kluczowych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności lokalnej. Wskazuje on na problemy związane z funkcjonowaniem grup społecznych i społeczności lokalnych oraz sposoby przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, a także zapewnia odpowiednie wsparcie. Ważnym elementem wsparcia jest eliminowanie barier na jakie napotykać osoby zagrożone wykluczeniem społecznym czy wykluczone społecznie. Proces wykluczenia powoduje, że osoby, rodziny i grupy społeczne funkcjonują na marginesie życia społecznego z różnych przyczyn. PAL dotyczy osób (oraz ich otoczenia) zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym z powodu niepełnosprawności.

Osoby dotknięte wykluczeniem społecznym mają problemy z zaspokojeniem podstawowych potrzeb, nie znajdują swojego miejsca na rynku pracy, czują się zagubione, nie potrafią korzystać z przysługujących uprawnień. W konsekwencji zaczynają funkcjonować w wąskim świecie, wśród osób, które mają takie same problemy, tracąc więzi z innymi członkami społeczności lokalnej. Rutyna oraz poczucie niemocy skutecznie uniemożliwiają im podejmowanie działań na rzecz zmiany trudnej sytuacji, w której się znajdują. Niezbędna w takich przypadkach jest interwencja z zewnątrz. Adekwatna i udzielona w odpowiednim czasie pomoc umożliwia wyrwanie ze stanu bezradności, wskazując drogi i rozwiązania oraz możliwość ich realizacji.

Osoby niepełnosprawne często zmagają się z problemem izolacji. Istnieje szereg barier, które wzmagają wykluczenie. Do najbardziej oczywistych należą bariery architektoniczne i transportowe wynikające z ograniczenia osób niepełnosprawnych, jak i nieprzystosowania obiektów do ich potrzeb. Drugą grupę czynników wzmagających wykluczenie stanowią indywidualne bariery psychologiczne oraz te związane z komunikacją międzyludzką. Bariery pojawiają się nie tylko po stronie społeczeństwa, ale i po stronie samych osób niepełnosprawnych. W efekcie osobom z niepełnosprawnościami towarzyszy poczucie odmienności oraz brak akceptacji swojej choroby, a w związku z tym czują się gorsze od osób sprawnych, od których często są uzależnione. Wśród przyczyn izolacji wymienić należy bariery architektoniczne, transportowe oraz te wynikające ze stereotypów, braku odpowiedniego przygotowania czy obaw pracodawców na otwartym rynku pracy.

Program Aktywności Lokalnej na lata 2016 – 2018 stanowi lokalny program pomocy. Przyjęte w Programie Aktywności Lokalnej koncepcje zgodne są z założeniami zawartymi w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2020, w kwestiach zapobiegania problemom wynikającym z niepełnosprawności mieszkańców powiatu nakielskiego, a także w zakresie wspierania wysiłków ukierunkowanych na przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego przy wykorzystaniu środków z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Program Aktywności Lokalnej pozwoli na realizację działań umożliwiających udzielenie indywidualnym osobom, ich rodzinom oraz środowiskom skupiającym osoby niepełnosprawne, w tym Warsztatów Terapii Zajęciowej pomocy w odbudowywaniu i podtrzymywaniu uczestnictwa w życiu społecznym, w powrocie do pełnienia ról społecznych w miejscu zamieszkania lub miejscu pracy, w samoorganizowaniu się i podejmowaniu przez nich wspólnych inicjatyw i przedsięwzięć w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej.

II. DIAGNOZA

Powiat nakielski pod względem administracyjnym składa się z 5 gmin: 4 gmin miejsko-wiejskich (Nakło nad Notecią, Szubin, Kcynia, Mrocza) oraz 1 gminy wiejskiej (Sadki). Potencjał demograficzny powiatu oraz zmiany jego struktury wywierają wpływ na przebieg procesów społeczno-gospodarczych, ze względu na specyficzne położenie. Specyfika położenia powiatu nakielskiego, przy znacznym obszarze zajmowanym przez tereny rolnicze oraz przy niskiej restrukturyzacji przemysłu, wpływa na poziom bezrobocia i zubożenia wielu rodzin. W licznych dokumentach strategicznych dla powiatu nakielskiego (Strategii Rozwoju Powiatu Nakielskiego 2014-2020+, Programie Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy Powiatu Nakielskiego, Strategii Rozwiązywania Problemów społecznych na lata 2016-2020 czy Strategii Rozwoju Obszaru Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nakielskiego, Powiatowym Programie Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych) wyznaczone zostały kierunki działań mające na celu przezwyciężenie trudności oraz wsparcie osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym w dążeniu do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

W powiecie nakielskim procentowy udział osób niepełnosprawnych w liczbie mieszkańców wynosi około 12%. Odpowiada to danym dotyczącym województwa kujawsko-pomorskiego. Wśród osób niepełnosprawnych są osoby niepełnosprawne prawnie, tj. takie, które posiadają aktualne orzeczenie wydane przez odpowiedni organ oraz osoby niepełnosprawne biologicznie, czyli takie, które nie posiadają orzeczenia, ale miały całkowicie i poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych stosownie do swojego wieku. W kategorii osób z orzeczoną niepełnosprawnością można wskazać osoby ze znacznym, umiarkowanym i lekkim stopniem niepełnosprawności, z czego największą grupę stanowią osoby o stopniu umiarkowanym, bo prawie 40%. W 2014 r. Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności wydał łącznie 1964 orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, w tym 518 orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych po raz pierwszy. Wśród osób z orzeczoną niepełnosprawnością, aż 80% to osoby niezatrudnione. Liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP w Nakle nad Notecią zgodnie ze stanem na dzień 31 stycznia 2016 r. wynosi 256 (113 kobiet, 143 mężczyzn), co stanowi 5% wszystkich bezrobotnych, w tym 203 osoby ze stopniem lekkim, 51 z umiarkowanym i 2 osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Jednocześnie liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych na terenie powiatu nakielskiego w przeliczeniu na pełen etat na koniec 2015 r. wynosiła 302 osoby. Wskazuje to na niską aktywność zawodową osób niepełnosprawnych, co potwierdza struktura źródeł utrzymania: 41,6% - renta z tytułu niezdolności do pracy, 34,8% - emerytura, 34,8% - z zasiłków dla bezrobotnych, 9,6% - inne świadczenia społeczne, 3,4% - na utrzymaniu innych osób.

Jednocześnie na terenie powiatu nakielskiego funkcjonują 3 zespoły szkół specjalnych (gminy Nakło nad Notecią, Szubin, Kcynia), 3 warsztaty terapii zajęciowej (gminy Nakło nad Notecią, Mrocza i Szubin) oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Nakle nad Notecią, które wskazują na duże zapotrzebowanie na instytucje pracujące na rzecz osób niepełnosprawnych oraz potwierdzające, że zjawisko niepełnosprawności w powiecie nakielskim jest znaczące.

Osoby niepełnosprawne mają uwidocznione w diagnozie problemy dotyczące barier architektonicznych i transportowych oraz mające podłoże psychologiczne. Niepełnosprawnym często towarzyszy poczucie odmienności oraz braku akceptacji choroby, a także przeróżne obawy dotyczące tego, jak są postrzegani przez innych ludzi. Lęk i niepokój przed odrzuceniem i brakiem akceptacji może powodować duże trudności w nawiązywaniu nowych kontaktów, ale też znacząco rzutuje na już istniejące relacje rodzinne czy przyjacielskie. Niejednokrotnie zdarza się, że niepełnosprawny sam nie

akceptuje swojej choroby, a co za tym idzie czuje się gorszy od sprawnych ludzi, od których w wielu sytuacjach jest uzależniony. Do przyczyn izolacji wynikającej ze strony społeczeństwa można zaliczyć wcześniej wspomniane bariery infrastrukturalne, takie jak np. utrudnienia w korzystaniu z komunikacji miejskiej, trudny dostęp do rehabilitacji, problemy ze znalezieniem odpowiedniej pracy wynikające ze złego przygotowania lub wypalenia zawodowego ze strony osób pracujących z niepełnosprawnymi czy obaw pracodawców związanych z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych. Po stronie społeczeństwa leży również szereg barier psychologicznych. Należą do nich między innymi trudności w kontaktach z bliskimi, będące rezultatem np. niepokojenia się z chorobą członka rodziny; brak wsparcia i zrozumienia w środowisku; zmaganie się z uprzedzeniami i stereotypami; obojętność społeczeństwa wobec niepełnosprawności, a nawet społeczny ostracyzm.

W konsekwencji występowania wymienionych czynników nasila się poczucie wyizolowania, powodując często objawy psychiczne (depresję, podwyższoną wrażliwość, obniżony nastrój). Ze znacznym obciążeniem zmagają się również bliscy opiekujący się niepełnosprawnym. Po stronie społeczeństwa następuje między innymi wzmacnianie się negatywnych postaw wobec niepełnosprawnych, a także tworzenie systemów pomocy nieadekwatnych do potrzeb.

Zmniejszenie lub całkowite wyeliminowanie barier jest możliwe poprzez wspomaganie integracji niepełnosprawnych. Służy temu pomoc osobista i techniczna świadczona na ich rzecz. Grupa ta wymaga objęcia dodatkowymi działaniami kompensującymi negatywne zjawiska towarzyszące niepełnosprawności, a także pomocy i wsparcia ze strony innych, w szczególności ze strony rodzin, grup wsparcia, jak również odpowiednich służb samorządowych z obszaru: zdrowia, edukacji, pomocy społecznej i zatrudnienia. Wszystko to służy stworzeniu niepełnosprawnym możliwości do łatwiejszego funkcjonowania w społeczeństwie oraz zachęceniu ich do aktywnego uczestnictwa w wielu dziedzinach życia, o których być może już zapomnieli.

III. CELE PROGRAMU ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Głównym celem Programu Aktywności Lokalnej jest realizowanie polityki integracji społecznej poprzez aktywizowanie lokalnej społeczności powiatu nakielskiego ze szczególnym uwzględnieniem poprawy sytuacji społecznej osób niepełnosprawnych, a tym samym przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego.

2. Cele szczegółowe:

- 1) aktywna integracja osób niepełnosprawnych, w tym wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich otoczenia,
- 2) motywowanie osób niepełnosprawnych do aktywności społecznej,
- 3) wsparcie warsztatów terapii zajęciowej,
- 4) zapewnienie pomocy terapeutycznej i specjalistycznego wsparcia,
- 5) doskonalenie systemu pomocy społecznej,
- 6) upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej,
- 7) wspomaganie stowarzyszeń działających na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 8) stworzenie warunków dla powstania inicjatyw i struktur funkcjonujących na rzecz osób niepełnosprawnych,
- 9) inicjowanie wzajemnej współpracy osób i rodzin z problemami niepełnosprawności oraz do współpracy z placówkami zdrowia, instytucjami i organizacjami.
- 10) stworzenie Centrum Aktywności Społecznej.

3. Kierunki działań:

- 1) promowanie, wspieranie i realizowanie projektów aktywizujących i integrujących społeczność lokalną,
- 2) promowanie i realizowanie projektów w partnerstwie,
- 3) tworzenie i promowanie pracy w partnerstwie,
- 4) poradnictwo i wsparcie psychologiczne,
- 5) terapia indywidualna i grupowa,

6) działania na rzecz podniesienia umiejętności społecznych i zawodowych osób niepełnosprawnych,

7) działania integracyjne i rehabilitacyjne,

8) działania wspierające rodzinę i środowiska osób niepełnosprawnych.

4. Program ma charakter otwarty i w każdym roku na podstawie analizy potrzeb i problemów występujących w środowisku lokalnym będą uruchamiane działania skierowane do konkretnych odbiorców.

IV. CZAS REALIZACJI PROGRAMU

Program Aktywności Lokalnej będzie realizowany w latach 2016-2018. Czas realizacji Programu wiąże się realizacją projektów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przygotowywanych przez powiat nakielski w perspektywie finansowej 2014-2020, m.in. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego Poddziałanie 9.2.1 Aktywne włączenie społeczne.

V. BEZPOŚREDNI ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu Aktywności Lokalnej są osoby niepełnosprawne, ich rodziny zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz środowiska osób niepełnosprawnych, w tym organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych.

VI. METODY PRACY WYKORZYSTYWANE DO REALIZACJI PROGRAMU

W ramach programu przewiduje się zastosowanie:

1) środowiskowej pracy socjalnej, która jest działaniem realizowanym przez pracownika socjalnego lub inną osobę, mającym na celu pomoc osobom i rodzinom w środowisku we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz warunków sprzyjających temu celowi,

2) instrumentów aktywnej integracji, będących zespołem instrumentów o charakterze aktywizacyjnym, mającym doprowadzić do przywrócenia osób wykluczonych na rynek pracy oraz do ich integracji ze społeczeństwem, poprzez przywrócenie im zdolności lub możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego oraz wyeliminowanie przeszkód napotykanym przez osoby i rodziny w procesie dostępu do praw i usług społecznych, a przez to wspierających ich powrót do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

Instrumenty aktywnej integracji podzielone są na cztery grupy:

- a) instrumenty aktywizacji społecznej,
- b) instrumenty aktywizacji zawodowej,
- c) instrumenty aktywizacji edukacyjnej,
- d) instrumenty aktywizacji zdrowotnej.

3) działań o charakterze środowiskowym, stanowiących inicjatywy integracyjne obejmujące: przygotowanie i realizację programu aktywności lokalnej np. spotkania z grupami docelowymi.

4) innych działań o charakterze środowiskowym, oznaczających inne instrumenty i działania wynikające np. z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i innych ustaw.

VII. REALIZATORZY

Realizatorami zadań Programu Aktywności Lokalnej są:

- 1) samorząd powiatowy,
- 2) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią,
- 3) Powiatowy Urząd Pracy w Nakle nad Notecią,

Partnerami realizowanego Programu Aktywności Lokalnej są:

1) organizacje i stowarzyszenia działające na rzecz grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych,

- 2) Warsztat Terapii Zajęciowej w Nakle nad Notecią,
- 3) Warsztat Terapii Zajęciowej w Mroczy,
- 4) Warsztat Terapii Zajęciowej w Szubinie,
- 5) Środowiskowy Dom Samopomocy w Nakle nad Notecią,
- 6) Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nakle nad Notecią,
- 7) Dom Pomocy Społecznej w Nakle nad Notecią,
- 8) ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu nakielskiego.

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY

Przewidywane efekty realizacji Programu Aktywności Lokalnej:

- 1) zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego,
- 2) zwiększenie poziomu integracji uczestników programu ze społeczeństwem,
- 3) wzrost zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych na otwartym i chronionym rynku pracy,
- 4) nabycie nowych umiejętności, podniesienie kompetencji i uzyskanie dodatkowych kwalifikacji,
- 5) wzrost zaangażowania organizacji lokalnych w zakresie podejmowanych działań środowiskowych, w tym tworzenie Centrum Aktywności Społecznej,
- 6) stały monitoring potrzeb środowiska.

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, EWALUACJI I OCENY

Monitorowanie Programu Aktywności Lokalnej oraz projektów realizowanych w ramach PAL odbywać się będzie systematycznie w trakcie jego trwania.

Celem bieżącego monitoringu będzie:

- 1) pomiar postępu w projektach,
- 2) wskazanie na ewentualną potrzebę korygowania.

Ocena i ewaluacja poszczególnych projektów w ramach Programu Aktywności Lokalnej nastąpi po zakończeniu realizacji projektu w odniesieniu do zakładanych rezultatów.

Jednocześnie corocznie Zarząd Powiatu Nakielskiego i Rada Powiatu Nakielskiego otrzymają sprawozdanie z działań prowadzonych w ramach niniejszego Programu.